

Stichting Pinksten (Pentacosta) Milters

In de Middeleeuwen wordt bij een doopsel aan het kind dikwijls de naam gegeven van de heilige wiens feest op de dag van de geboorte wordt gevierd. Hier is het kind waarschijnlijk naar Pinksteren genoemd, vergelijken we maar met de namen Noël (Kerstmis), Joël (Joelfeest), Toussaint (Allerheiligen), Ascencion (Spaanse naam voor meisjes, refererend naar Hemelvaart) .

Oorkonde der stichting & jaargetijde

Op 13 december 1599 schenkt Pentacosta Milters, bijgestaan door haar voogd Gerardus van den Bosch op haar aanvraag daartoe aangesteld¹, aan de tegenwoordige of toekomstige onderpastoor of substituut van de pastoor van Wuestherk, uit goede genegenheid en tot rust van de zielen van haar man en van haar zoon, beiden Jan Stoeters genaamd, van haar ouders en van haar zelf na haar dood, haar huis met alle aanhorigheden, behalve de kamer nevens het hospitaal, waar Jan van de Bosch in woont, met zolder erboven. Het gehele huis, de hiervoor genoemde kamer inbegrepen, dat ten oosten aan het hospitaal, ten zuiden aan de Heze², ten westen aan het goed der erfgenamen van Jan Clingers zaliger en ten noorden aan de helft van de markt of *de Straat* grenst. De schenking geschiedt met het volgende voorbehoud voor de duur van haar leven, doch niet langer:

Zij zal het gebruik hebben van de helft van de moestuin en van de koestal;

in de schuur zal zij beschikken over een grote hoek;

in het bakhuis zal zij mogen bakken en wassen;

op de mesthof zal zij haar hout mogen opstapelen en haar mest leggen.

Gelijk zij vrij door het huis zal mogen in- en uitgaan, zal zij ook door de mesthof haar beesten mogen drijven en er doorvaren met wagen en kar om te vervoeren hetgeen zij nodig zal hebben: hout, stro, vruchten, mest ...

In de kelder zal zij haar boterkroeg mogen plaatsen.

Van al de vorige voordelen zal zij haar leven lang, doch niet langer, zonder betwistingen mogen genieten, zoals het hierboven beschreven is.

De onderpastoor zal het gehele huis mogen in bezit nemen, uitgezonderd de hierboven vermelde kamer en zolder, op voorwaarde dat hij het niet zal verkopen, doch het altijd zelf zal bewonen.

Opdat de overeenkomst sneller haar uitwerking zou hebben, zal de onderpastoor verplicht zijn het huis van Pentacosta goed te onderhouden, zowel het dak en de wanden als het overige. Na de dood van Pentacosta zal de onderpastoor niet meer verplicht zijn de hierboven vermelde kamer en zolder te herstellen en te onderhouden. Ook zal de pastoor verplicht zijn de van kracht zijnde belastingen op het huis, inbegrepen die op de kamer en de zolder, te betalen en de eigendom ten eeuwigden dage onbezwaard te bewaren. En niettegenstaande het voorbehouden gebruik door Pentacosta van de moes- en mesthof, zal nochtans de onderpastoor gehouden zijn ze op zijn kosten in goede staat te onderhouden; indien de onderpastoor aan zijn verplichtingen geheel of gedeeltelijk te kort zou komen, zal Pentacosta in haar leven en na haar dood de vroegmisheer of zijn opvolger mogen ontzetten of door de magistraat doen ontzetten uit zijn recht op het gebruik van het hele huis en zijn aanhorigheden.

Onder deze voorwaarden is de heer Ludovicus Proost, tegenwoordige onderpastoor, in het bezit gekomen van deze eigendom voor hem en voor zijn opvolgers. Anderzijds zal de onderpastoor gehouden zijn, jaarlijks viermaal een gezongen mis, met gezongen vigiliën 'voor de overledenen', op te dragen of te laten opdragen tot lafenis van de hiervoren vermelde zielen en zulks op de eerste vrije werkdag na de hoogfeesten van Kerstmis, Pasen, Pinksteren en Allerheiligen.

Tegelijkertijd stelt Pentacosta de hiervoren vermelde kamer en zolder in het bezit van degene, die door de magistraat en het koor tot vroegmisheer zal aangesteld worden, zolang hij die bediening

¹ In de ME moesten niet alleen minderjarige kinderen maar ook de gehuwde vrouwen en de weduwen door hun voogd worden bijgestaan om een wettelijke schikking te treffen;

² Heze is een waterloop binnen de vestigingen van de stad.

zal waarnemen en daarna van zijn opvolger in dezelfde bediening, er streng voor wakende dat die bediening niet met een andere zal samengevoegd worden of een andere bestemming zal krijgen. Pentacosta verklaart insgelijks ten overstaan van de bevoegde rechters van Lummen³ aan de onderpastoor een weide te schenken, die gelegen is nabij de Zwarte Beek. De aangrenzende percelen zijn: de straat lopende van Herk naar Schulen, de kleine Herk van het ene einde tot het andere, de Zwarte Beek tussen de weide en het perceel grond dat toebehoort aan Nikolaas de Voygt. Dit op voorwaarde dat de onderpastoor ten eeuwigden dage alle dinsdagen na de dood van Pentacosta een gezongen mis zal opdragen of te laten opdragen ter ere van de eerwaarde moeder Sint-Anna en na de mis altijd het "miserere de profunctis" zal lezen en de collecte "pro defunctis"⁴. De onderpastoor zal ook alle avonden het lof doen zingen ter ere van de gezegende moeder, de heilige Anna. Dezelfde vroegmisheer zal verplicht zijn jaarlijks de lasten op de weide te betalen. Hierbij is de overeenkomst onder de hoede van de schepenen van kracht geworden.

Verwijzend naar deze akte, waarin wordt vermeld dat het huis ten oosten grenst aan het hospitaal, dit is de huidige bibliotheek, kunnen we met zekerheid stellen dat het huis van Pinksten Milters zich bevindt waar nu de Gulden Mortier is.

Door de Franse revolutie worden de kerkelijke goederen aangeslagen. De gemeente is eigenaar van het huis maar moet anderzijds ook instaan voor de huisvesting van de pastoor. Praktisch heeft Herk er dus niets aan. Op 16 februari 1867 wordt de oude pastorij door de gemeente "aangekocht" voor 1 000 frank om er het nieuwe gemeentehuis te bouwen. Bedoeling is met de rente op dit bedrag de pastoor te betalen voor de verplichtingen die er zijn door de stichting van Pinksten Milters.

Bronnen:

Gichtboek 91, blz. 220

'T Nieuws der Week: Het jaargetijde van Pinksten Milters en Joannes Stoeters, een artikel geschreven over 2 weken door R.E. (Raymond Enckels)

Bewerking: André Smeets

---

³ Grondgebied Schulen hing tot aan de Franse omwenteling bestuurlijk af van de buitenscheppenbank van Lummen.

⁴ "Wees mij genadig" dient gelezen te worden en de collecte zal gebruikt worden "Voor de overledenen".